

Minister
Zdrowia

DLT.050.11.2024.AS
Warszawa, 27 września 2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 4661 Posła Patryka Jaskulskiego, w sprawie przyznania honorowym dawcom krwi uprawnień do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższego.

Krwiodawstwo w Polsce, podobnie jak w całej Europie, jest honorowe, dobrowolne i nie może pociągać za sobą jakiegokolwiek gratyfikacji finansowej. Dlatego też każda decyzja o ewentualnym rozszerzeniu lub zmianie uprawnień przysługujących Honorowym Dawcom Krwi podejmowana jest w kontekście obowiązujących przepisów prawa, zarówno krajowego, jak i europejskiego, które jednoznacznie stanowi, że „*oddawanie krwi, osocza lub składników krwi jest uważane za dobrowolne i nieodpłatne, jeżeli jest dokonywane przez osobę z jej własnej woli i nie daje podstaw do jakiegokolwiek zapłaty w formie pieniężnej lub w jakiegokolwiek równoważnej postaci. Wyłącza to również przyznanie wynagrodzenia w formie wypoczynku, który wykracza poza czas odpowiednio konieczny do oddania krwi i dojazdu. Drobne dowody uznania, napoje i zwrot kosztów podróży są zgodne z pojęciem dobrowolnego i nieodpłatnego oddawania krwi*”.

Dodatkowo należy mieć również na uwadze stanowisko prezentowane na posiedzeniu Komitetu Sterującego ds. Transfuzji Krwi, działającego w ramach Rady Europy, podczas którego dyskutowana była definicja „finansowej korzyści”. W kontekście Konwencji o ochronie praw człowieka i godności istoty ludzkiej wobec zastosowania biologii i medycyny z dnia 19 listopada 1996 r. „finansowa korzyść” została określona jako zapłata lub korzyść jakiegokolwiek rodzaju oferowana bezpośrednio żywemu dawcy lub rodzinie zmarłego dawcy. Rekompensata nigdy nie powinna wiązać się z donacją, w tym jej końcowym celem lub jakością tego, co zostało oddane. Zwrot poniesionych wydatków i rzeczywistych kosztów może być dokonany, jeżeli dawca może je udowodnić. Ewentualna kompensacja utraconego zarobku powinna być dokładnie wyliczona, gdyż dawca nie powinien ani finansowo tracić, ani zyskiwać. Jednocześnie, tylko w wyjątkowych sytuacjach, można dopuścić wprowadzenie rekompensaty o stałej wysokości. Zezwala się także na zapłatę dawcom odszkodowania za szkodę związaną z donacją.

Tym samym w promocji dawstwa należy zatem nadrzędnie stosować środki ukierunkowane na altruizm. Z uwagi na powyższe krwiodawcy, w systemie ochrony zdrowia, posiadają określony katalog uprawnień, tj. zwolnienie od pracy, zwrot utraconego zarobku na zasadach wynikających z przepisów prawa pracy, zwrot kosztów przejazdu do jednostki _____

organizacyjnej publicznej służby krwi, posiłek regeneracyjny, możliwość odliczenia od podatku dochodowego darowizny w wysokości iloczynu kwoty rekompensaty, bezpłatne zaopatrzenie w leki objęte wykazami do wysokości limitu finansowania, uprawnienia do korzystania poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej, w tym do leczenia sanatoryjnego oraz usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach. Uprawnienia te należy rozpatrywać nie w kontekście głównych przesłanek determinujących donację, a zwrotu ponoszonych kosztów oraz dowodów uznania i wdzięczności za oddaną krew i jej składniki. Decyzja o oddaniu krwi powinna wynikać z chęci dzielenia się z innymi, nie zaś z kalkulacji zysków. Krew nie jest produktem, lecz darem dla drugiego człowieka.

Jednocześnie doświadczenia wielu krajów wskazują, że pozyskiwana w ramach honorowego krwiodawstwa krew i jej składniki gwarantują pełne bezpieczeństwo i ochronę zdrowia zarówno dawców krwi, którzy są filarem krwiolecznictwa, jak i jej biorców. Należy bowiem pamiętać, że biorcami krwi są osoby chore, dlatego niezwykle istotne jest, aby pobudki związane z oddawaniem krwi wynikały z potrzeby serca, były szlachetne oraz świadome. Wprowadzenie proponowanych ulg na przejazdy zadaje się wykraczać poza ideę honorowego, dobrowolnego i nieodpłatnego dawstwa krwi.

Powyższe znajduje potwierdzenie także w stanowisku Komisji ds. Petycji Senatu RP, która na posiedzeniu w dniu 7 lutego br. uznała za niezasadne rozszerzanie katalogu uprawnień przysługujących krwiodawcom wskazując, że jego rozszerzanie stoi w sprzeczności z ideą honorowego i altruistycznego dawstwa.

Równocześnie, zgodnie ze stanowiskiem przekazanym przez Ministerstwo Infrastruktury, podkreślić należy, że rozszerzenie uprawnień do ulgowych przejazdów prowadzi do zwiększenia wydatków budżetu państwa, co implikuje konieczność poszukiwania dodatkowych środków w ramach nieprzekraczalnego ich limitu. W konsekwencji powyższego każde przyjmowane rozwiązanie prawne, które miałyby dodatkowo obciążać sektor finansów publicznych wymaga szczegółowej analizy pod kątem dostępności środków i zapewnienia źródeł sfinansowania. Ustawowe uprawnienia do ulgowych przejazdów w publicznym transporcie zbiorowym stanowią bardzo duże obciążenie finansowe i generują coroczne koszty dla budżetu państwa – tylko w roku 2022 koszt sfinansowania utraconych ulg przejazdowych w transporcie kolejowym wzrósł z planowanej kwoty 555 mln zł do 748 mln zł, tj. o 35%. Należy przypuszczać, że analogiczny wzrost może dotyczyć dopłat do biletów ulgowych w przewozach autobusowych, które są finansowane z budżetu państwa w części będącej we właściwości poszczególnych wojewodów. Z kolei wprowadzona czasowo, w związku ze stanem epidemii lub zagrożenia epidemicznego, ulga w wymiarze 33% przy zakupie biletów jednorazowych dla aktywnych krwiodawców, którzy zgodnie z art. 9a ustawy o publicznej służbie krwi¹ oddali co najmniej 3 donacje krwi lub jej składników, w tym osocze po chorobie COVID-19, i posługiwali się ważnym przez okres 6-ciu miesięcy zaświadczeniem dokumentującym ten fakt, w 2023 r. skutkowałą koniecznością zrekompensowania z budżetu państwa utraconych przychodów z tytułu wprowadzenia tej ulgi w kwocie 2,8 mln zł w odniesieniu do jednego, choć największego, przewoźnika przewozów pasażerskich w transporcie kolejowym, tj. PKP Intercity S.A.

Krwiodawstwo to misja i odpowiedzialność. Świadomość uratowania komuś życia jest jedną z najistotniejszych wartości honorowego krwiodawstwa a krew jest najcenniejszym darem, jaki może podarować człowiek. Z uwagi na fakt, że krwi nie można kupić ani wyprodukować, tak ważne jest jej honorowe oddawanie. Honorowy Dawca Krwi oddając część siebie w bezinteresowny sposób niesie pomoc pacjentom wymagającym leczenia krwią lub jej składnikami. Ofiarowana krew jest darem życia, który jest potrzebny przy wykonywaniu skomplikowanych operacji, ratowaniu zdrowia, a także życia ciężko chorych oraz przy udzielaniu pomocy ofiarom wypadków. Z uwagi na kluczową rolę Honorowych Dawców Krwi w systemie lecznictwa obecnie realizowana jest kolejna edycja programu polityki

¹ Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o publicznej służbie krwi (Dz. U. z 2024 r. poz. 281, z późn. zm.).

zdrowotnej pn. „Zapewnienie samowystarczalności Rzeczypospolitej Polskiej w krew i jej składniki na lata 2021-2026”, w tym w zakresie celów szczegółowych dotyczących utrzymania stałej liczby świadomych dawców krwi i jej składników, zwiększenia świadomości społecznej w zakresie honorowego krwiodawstwa oraz zwiększenia świadomości zdrowego odżywiania wśród krwiodawców, która stanowi kontynuację realizacji zadań i zagadnień zdefiniowanych w ramach poprzednich edycji programu realizowanych w latach 2009-2014 oraz 2015-2020. Opracowany przez publiczną służbę krwi program ma charakter długofalowy i w dużej mierze w dalszym ciągu realizuje cele z lat poprzednich, przede wszystkim w odniesieniu do promocji i edukacji w zakresie honorowego krwiodawstwa, tj. kontynuacji działań edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży, kampanii skierowanej do pracodawców celem włączenia honorowego krwiodawstwa w społeczną odpowiedzialność biznesu, czy kampanii skierowana do podmiotów leczniczych i punktów pobrania krwi.

Z wyrazami szacunku
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Jerzy Szafranowicz
Podsekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/